

FOAIA DIECESANĂ

Organ al Eparhiei gr. or. rom. a Caransebeșului

APARE DUMINECA

Prețul abonamentului:	Prețul inserțiunilor	Correspondințele se adresează redacțiunii
Pentru Austro-Ungaria pe an 10 coroane	Pentru publicațiuni oficiale, concurse edicte	„FOAIA DIECESANĂ“
pe 1/2 an 5	etc. publicate de 3 ori, dacă conțin până la 150	fară banii de prenumerațiune și inserțiunile la
România și străinătate pe an 14 franci	de cuvinte 6 cor., până la 200 de cuvinte 8 cor.	ADMINISTRAȚIA
pe 1/2 an 7	de aci în sus 10 coroane	Librăriei și Tipografiei diec. în Caransebeș

Escursiunile școlare

Scim cu toții, că cea dintâiu activitate spirituală e provocată prin simțuri, și în consecință, că cel dintâiu indispensabil și mai rațional mijloc întru dezvoltarea facultăților spirituale este: *intuițiunea*.

„Intuițiunea e baza tuturor ramurilor de instrucțiune, ea e cimentul trainic, ce formează, leagă și nobilitează în mintea și inima copilului acel tezaur de cunoștințe, merit a produce efectul salutar al unei educațiuni și instrucțiuni adevărate, căci: numai având senzațiuni clare, se pot forma în sufletul nostru idei clare despre lucrurile din lumea din afară și numai după-ce sufletul și-a câștigat un număr mai mare de senzațiuni și idei, poate să se apuce de cernerea, sortarea și arangiarea acelor, formând noțiunile și judecățile, cari vor determina la timpul său acțiunile sufletului și prin urmare faptele omului“.

Primii agenți, cari lucrează pentru desfășurarea spiritului, sunt simțurile omului, iar activitatea lor: intuițiunea, fără de care e imposibil a ne câștiga idei clare despre lumea din afară.

Ea dară, intuițiunea trebuie să fie busola, ce urmează a conduce pe învățătoriu în scopul ce-l urmărește de a dezvolta facultățile intelectuale ale elevilor, căci: „numai prin intuițiune își pot câștiga copiii idei clare despre lucrurile din lume, și numai având idei clare despre lucruri vor putea și vorbi despre ele“.

Intuițiunea e baza învățământului elementar, iar necesitatea ei e recunoscută, statorită și decretată de indispensabilă în învățământ de întreaga știință pedagogico-didactică.

De aceea se pretinde necontent în toate manualele didactice și metodice, că învățământul are să fie *intuitiv*; de aceea repetim învățătorii noi între noi, când vorbim despre metod, că „purcedem în mod intuitiv“, și în fine de aceea

învățământul intuitiv ocupă în planul de învățământ un loc de frunte, prețios, de importanța cea mai mare, ce o au „esercițiile intuitive“ în întreaga activitate școlară și în deosebi în cea a învățământului elementar începătoriu.

Mulțumită avântului literaturii pedagogice, a inovațiunilor metodice-didactice, fără îndoială, că și noi, învățătorii românesci, ne-am improtentit din destul și cu importanța acestei necesități cardinale și indispensabile învățământului; iar înțelegând însemnătatea intuițiunei în învățământ, avem sfânta datorință și o în interesul cliemărei și reputației noastre cât și a școlii române preste tot, să căutăm și să cercetăm, întru cât am urmat principiilor stabilite în aceasta materie de marii pedagogi, întru cât am făcut din destul prescrișelor didactice și întru cât am înțeles și pus în practică obiectul intuițiunei, atât ca eserciții intuitive, cât și în general în cadrul celorlalte materii de învățământ.

Și aflând crorile din trecut ori prezent să căutăm a afla mijloacele, prin cari îndreptând greșelele noastre, să pașim pe viitoriu mai sigur cătră perfecțiunea reclamată metodului, ce folosim.

Urmărind modul, cum se face în școalele noastre intuițiunea, trebuie să recunoașcem, că ori n'am înțeles, ori în faptă neglijăm și nu suntem pătrunși pe doplin de însemnătatea efectului ei atunci, când amăgiți de usul generalizat nu numai în școalele noastre românesci, întreaga activitate, pretinsă intuitivă, o îndeplinim numai verbal, iar intuind chiar, întreaga esoposiție vie de intuițiune, o facem între păreții școlii și o înlocuim prin puținele aparate, obiecte și tablouri moarte și imperfecte din sala de învățământ.

Așa, în cadrul esercițiilor intuitive „vorbind despre lucrurile din școală, din curtea școlii, din casa părintească, din comună și așa mai departe“ toate acestea corpuri naturale și viotăți le intuim așa, că luăm refugiul la aparate

și tablouri, înpânjănite în dulapul și pe păroții școlii, iar „când cetim o piesă din carte, facem espicări verbale și reale, pentru ca elevii să priceapă bine lucrul, despre care am cetit. Așa pe rând intuiim lucrurile din natură“.

Terminând și trecând peste exercițiile intuitive, proprii zise, tot numai în mod verbal ne achităm de intuițiune și la celelalte materii de învățământ.

Astfel apoi ajungem la rezultatul, că afară de intuirea lucrurilor din școală, ce le avem înaintea ochilor, noi „n'am făcut intuițiune, ci am făcut *vorbe și iarăș vorbe*“.

Căci „în loc să mergem și să privim de aproape curtea școlii, casa vecinului și întocmirea ei, strada etc., — după cum ne indică aceasta și planul de învățământ — noi *vorbim* despre ele; — în loc să mergem și să vedem florile câmpului și arborii pădurii, — așa după cum se află în natură, noi *vorbim* despre ele; în loc să mergem și să privim cum oamenii cioplesc, ară, samănă cosesc etc., în loc să privim animalele de casă în grajd, la lucru și la pășune, noi *vorbim* ori cetim despre ele; în loc să privim răsăritul și apusul soarelui, luna și stelelor să privim ploaia, furtuna, fulgerele și să auzim tunetele, să privim isvorirea apei, dezvoltarea plantelor noi *vorbim* de crearea lumii, de potop etc.“

Iată „cum așa se face intuițiunea în școlile noastre și făcându-o astfel, noi ne depărtăm din școală cu cunoștința liniștită, că bine am lucrat și bun lucru am săvârșit“.

Sunt oare toate acestea intuițiuni?! Nu, nici decum, nu. Toată activitatea noastră de intuițiune nu e altceva, decât vorbe și iarăș vorbe!

„Pe când frumoasa natură ne oferă toate frumsețile sale spre a le intui, noi ne închidem între păreții școlii și facem — vorbe; în loc să ducem pe elevi afară și să-i învățăm a ceti în marea carte a naturii, noi îi ținem legați de băncile școlii și cetim mereu la litere și așa ajungem, că în loc de a procura elevilor idei clare și a-i face cunoscuți cu lucrurile, așa după cum se află ele în natură, noi le încărcăm sufletul cu o mulțime de vorbe goale, ale căror idei și noțiuni corespunzătoare le lipsesc, cari apoi nu pot servi drept elemente de judecată sufletului, căci elevul nu are reprezentațiuni corespunzătoare acelor, pe ele sufletul nu le poate prelucra, nu-și poate forma judecări, cari să-l determine la fapte frumoase, nobile și morale“.

Nu ni-i scopul a ne pronunța aici definitiv asupra modului, cum se îndeplinesc în școlile noastre intuițiunea, ci reinprospetând însemnătatea ei și usând unele prea nimerite aprecieri, făcute în aceasta privință de un bărbat al nostru de școală, am dorit, pe de o parte, ca învățământul,

în cadrul special al învățământului intuitiv, cât și peste tot a celorlalte materii de învățământ și în conformitate cu prescrierile pedagogico-didactice de azi, să se ocupe de intuițiune cu toată serioșitatea și consciinșitatea reclamată de scopul și prestigiul unei școlii bune, între cari, nisum a înrola și școala română; — pe de altă parte însă, ca demonstrând actuala purcedere greșită și insuficientă, să medităm asupra vre-unui mijloc, care ar sana acest rău, ce ne coplescesc în activitatea noastră școlară.

Dorim anume a pune sub discuție și a ne ocupa la acest loc, de unul, după noi, mai potrivit și important mijloc, cu a cărui ajutoriu se completează, ba s'ar putea efecțua chiar din început intuițiunea pretinsă în învățământ, și prin a cărui aplicare s'ar delătura toate acele lacune, cari azi, din nenumărate motive, îndărătnicesc încă opera grea a învățământului.

Și acest mijloc este: »*practicarea excursiunilor școlare sistematice și deobligatoare*«.

a) Necesitatea.

Adevărat, că intuițiunea se aplică în special la învățământul elementar din clasele inferioare, prin usitatele exerciții intuitive, cari în faptă constituiesc în dezvoltarea ordinară a facultăților intelectuale ale elevului o lucrare prețioasă, în deosebi atunci, când sunt conduse cu inteligență după un anumit sistem și plan stăvărît și în conformitate cu individualitatea elevilor și legile naturale; să nu perdem însă din vedere, că aceste exerciții se pot aplica, ba sunt chiar necesare și în clasele superioare.

„Toate lecțiunile sunt susceptibile de a fi tractate cu succes în mod intuitiv“, — de unde urmează, că agrul învățământului intuitiv este imens, iar timpul de exercitare nedeterminat.

Să recunoascem, că nici când nu s'a pretins dela elevii școlii populare atâta încordare, ca tocmai azi, când sunt siliți a consuma un material de învățământ, aproape peste puterile lor fizice și intelectuale.

Pretensiunile de azi, față de școala poporală și peste tot, față de instituțiunile de învățământ, sunt foarte mari; materialul de învățământ impus azi școlii populare vrea să fie din ce în ce mai voluminos și mai științific, iar consumanții din an în an degenerază atât corporalmente cât mai vârtos spiritualmente.

Știința de azi, în faptă un product amplificat și înavuțit al științelor din trecut, avându-și începutul său încă în banca școlii populare, a inundat și enervat formal spiritul și munca școlară.

Școala poporală, stând în serviciile vieții practice, trebuie însă, cu toate acestea, să țină cont de progresul general, ea e îndatorată a instrua și pregăti indivizi cu anumită măsură de

cultură și știință, apti de a-și crea singuri fericirea vieții.

Potențându-se deci măsura pretinsă de cultură și știință, cu ea s'a mărit și cadrul cunoștințelor impuse școlii populare.

Școala poporală de azi e față de școala veche o adevărată academie!

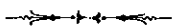
Ce rezultă de aci? Nimic alta, decât o îmbogățire extraordinară a materialului de învățământ și o îngreunare atât pentru învățătorii cât și mai vârtos pentru elevi; la ce se mai adaugă și învățarea de limbi străine, care împrejurare întunecă și nimicesc cu desăvârșire învățământul natural și conștiințos.

A pretinde apoi, ca întreg materialul acesta de învățământ să se tracteze în mod intuitiv, sub decursul oarelor de instrucțiune, și mai vârtos în școale cu șeze clase și un învățătoriu, cum sunt ale noastre ar fi riscat, iar îndeplinirea mai ales azi e aproape imposibilă.

Astfel apoi, întreaga știință școlară și în special cea reală se reduce la o reclamată cantitate de știință teoretică, cu alte cuvinte un balast inconsumabil de vorbe și iarăș vorbe, cărui lipsindu-i baza solidă și trainică, ce se ajunge prin intuițiune, în curând evaporază, necum să fie în stare a influența în mod practic asupra facultăților și inimii elevilor, și astfel ajungem de lucrăm noi înșine, și cu noi și școla, contra datorinței impuse de chemarea, ce o avem.

Mersul natural al învățământului e împedat în școlile noastre și prin modestele aparate, tablouri și recvisite din sala de învățământ, ce s'ar afla în unele locuri, mai apoi chiar natura diferitelor obiecte de învățământ, care nu permite o intuițiune seacă și fără rezultat real, încă nu admite a fi intuițiune desăvârșită și folositoare, aceea ce sa'r efectul numai în lăuntru școlii.

(Va urma)

Litia la „Peatra Scrisă“

De un șir întreg de ani, preoțimea noastră din Lugoj și Caransebeș a căutat prin toate mijloacele și la toate ocaziunile a învăța poporul și a-l îndemna, ca să nu iee parte la procesiunile romano-catolicilor, cari să duc în fiecare an la „Maria Ragna“, cari procesiuni numai folositoare nu puteau fi pentru credincioșii bisericii noastre. Și cu bucurie trebuie să recunoaștem acum, că ostenelele preoțimei noastre au adus rodul cuvenit, pentru că poporul nostru au înțeles voia preoților săi, cari îl sfătuiau, ca să se lase de a mai merge la „Maria-Ragna“ ci împreună cu ei să peregrineze la locuri sfinte, de cari mulțumită lui Dumnezeu, dispunem și noi dreptcredincioșii.

Preoțimea din Caransebeș în conțelegere cu mai mulți fruntași din Caransebeș, a luat laudabila inițiativă de a merge în viitoriu cu Litia în Duminica tuturor sfinților la așa numita „Peatra Scrisă“, care

se află în nemijlocită apropiere de comuna Armeniș, iar la sânta Maria-mare, a merge cu litia la s. mănăstire a „Bodrogului“, pentru ca în modul acesta să nu deo ocaziune poporului nostru, ca să fie condus de un spirit ocntrar bisericii noastre.

Cea dintâiu Litie — din partea credincioșilor noștri — a fost la Duminica tuturor sfinților din acest an. Ea a reușit pe deplin și a mulțumit atât preoțimea cât și pe poporul nostru credincios. În câteva cuvinte voi să fac un raport despre Litia dela Duminica tuturor sfinților din anul acesta.

La sərbătoarea sântilor Constantin și Elena apoi la sərbătoarea Rusaliilor, părintele Stoian, publică poporului în s. biserică din Caransebeș, că cei ce doresc să-l însoțască cu litia la locul numit „Peatra Scrisă“, să se afle Sâmbătă înainte de Duminica tuturor sfinților la 1 oară d. a. în s. biserică, de unde va pleca litia proiectată.

În ziua indicată, precis la 1 $\frac{1}{2}$ oară d. a. — după ce mai înainte s'au dat trei salve, prin ce au fost poporul avisat, că litia se pune în mișcare — au început a se trage clopotele la s. biserică și litia a eșit pe poarta cea mare a curții. În fruntea litiei era un copil îmbrăcat în stihariu, care purta pe brațe o cruce mare foarte frumos zugrăvită, făcută anumit pentru litie. În dreapta și stânga copilului cu crucea, mergeau două fete îmbrăcate în alb, cu pantliei rosa pe umeri împodobite cu flori, purtând în mâni 2 lumini mari (făclii) cu pantliei roșii; pe lângă ele doi juri-cu marsale aprinse și două fete cari purtau steagurile făcute în anul acesta pentru litie, foarte frumoase. După purtătoarele steagurilor (praporilor) mergeau în șir lung doi cu doi, întâiu fetele și apoi copiii dela școala noastră poporală din loc; sub conducerea dsoarei învățătoare Biju, iar după copii, corul litiei, constătătoriu din bărbați și femei, juni și fete. În urma acestor cântăreți mergea un copil îmbrăcat în stihariu, carele ducea cădelnița și apoi părintele I. Stoian îmbrăcat în ornate de sərbătoare însoțit de învățătorul N. Velcu; după ei mulțime de popor, cu puțină inteligență din Caransebeș. Astfel au mers litia până afară de Caransebeșul-nou, la crucea de piatră, ce se află în marginea satului, de unde după o rugăciune scurtă, școlarii cu dsoara învățătoare și o parte din popor, se întorc cătră casă, iar litia înaintează spre comuna Buchin. Ajunși în hotarul Buchin, un copil aleargă înainte la părințele de acolea, îi face cunoscut, că sosesece litia, și îl roagă, ca să lase să se tragă clopotele la s. biserică. Sosind litia înaintea s. biserici, carea era deschisă, între sunetul clopotelor intră în lăuntru și după o rugăciune scurtă, litia își ia drumul cătră Cârpa, iar învățătorul Velcu și câțiva din mulțime se reîntorc la Caransebeș.

Aci e de notat, că ajungând cu Litia în comuna Buchini afară de câțiva bărbați și femei, cari din parte priviau uimiți la Litie, nu s'a arătat altul nici chiar în s. biserică, afară de părintele Tinca — așa că peregrini noștri își perdeau voia, și bucuria, ce se vedea pe fețele lor până în comuna Buchin, începu să se prefacă în intristare, dar încurajați și cu dorul de a ajunge la locul sfânt „Peatra Scrisă“ continuară calea. Fiind în hotarul Cârpei, se aude sunetul clopotelor dela s. biserică, semn că Cârpenii și respective preotul lor, părintele N. Usonescu și învățătorul Gabriel, cari ne-au însoțit cu foarte mulți credincioși din Cârpa și Bolvașnița, au înțeles bine pe inițiatorii litiei din Caransebeș, și au bine priceput scopul, ce-l urmăresc cu litia aceasta. Laudă și cinste, acestor bărbați pricepători de chemarea lor. Eram ca la 1 kmtr. dela

crucea de piatră a Cârpenilor din drumul mare, și iată vedem multime de om venind spre noi, era litia din Cârpa și Bolvașnița, condusă de părintele N. Usonescu. La crucea amintită, după ceremoniile îndatinat la astfel de ocaziuni, adică după salutare reciprocă prin închinarea de 3 ori a stegurilor, ce se purtau în fruntea litei, litiile Caransebeș, Cârpa și Bolvașnița se împreună într-una și între cântări de laudă și mărire pleacă mai departe. Cam la 100 de pași după ce am trecut podul de fer dela Cârpa, la un izvor mulțimea se așază pe iarbă spre a se odihni puțin.

(Va urma)

Lecțiuni din Religieune

„Potcoava“

Tinta

Să vă povestesc ceva despre un copil leneș.

I. Analiza

Ce putem zice despre un copil leneș? Dimineata se scoală târziu din pat, după ce s'a sculat abia se spală, abia se îmbracă, așa, că nu poate fi de nici un ajutoriu părinților. Cum se poartă la lucrul câmpului? Nici când nu se grăbește; la sapă, la secere tot el rămâne mai la urmă. Cum se poartă copilul leneș față de părinți? Nu ascultă de ei totdeauna; când face câte ceva, face cu mânie, bombănind... Ce zic oamenii despre un astfel de copil? Îl vorbesc de rău și li-i urit de el.

Oare așa a fost și copilul, despre care vrem să vă povestesc? Să vedem.

II. Sintesa

a) *Predarea* celor dintâi 3 alinii și *reproducerea*.

Aprofundarea materială. Când zicem „țeran“, ce fel de om avem să înțelegem? Un om dela sat. Ce a văzut el pe drum? O potcoavă. Cum va fi ajuns potcoava aceea în drum? Va fi picat din piciorul vr'unui cal. Spre ce se folosește potcoava? Pentru ce trebuie să potcovim calul? (Când ar umbla un om desculț un drum mai lung, ce i s'ar întâmpla? L-ar duria picioarele. Ce face el, ca să nu-l doară picioarele? Se încălță. Calul trage la trăsură, aleargă mult; și pe el deci îl pot duria picioarele și i se pot tocî copitelé. Ce trebuie să facem, ca să nu se întâmple aceasta? Îl potcovim). Din ce se face potcoava? Cine o face? Faurul. Cum...? Ce a făcut țeranul cu potcoava...? Ce a cumpărat de pe banii, cu cari a vindut potcoava? Cireșe. Cum se numește timpul acela, în care se coc cireșele? Vară. Ce timp era deci, când țeranul călătoria cu Toma? Era vară. Cum e timpul vara? Foarte cald. Când umblă sau când lucră omul prin căldură, simte sete. Cu ce-și stîmpără oamenii setea? Cu apă. Inșă când nu e apă, oameni își mai stîmpără setea și cu poame; anume cu ce fel de poame?...

b) Ce voiți să mai știți? Că oare dat-a țeranul cireșe. lui Toma Ce gândiți? (Presupuneri).

Predarea alineei a patra și *reproducerea*.

Aprofundarea materială: Ce ar fi făcut țeranul și Toma, dacă ar fi văzut vr'o fântână? Ar fi beut apă. Dar dacă ar fi văzut vr'o casă? Ar fi intrat acolo și ar fi cerut apă. Inșă nu se vedea nici fântână, nici casă. Ce-și va fi gândit Toma? Că acum ar fi bune cireșele. Și căpătat-a cireșe? Inșă cum? De ce nu i-a dat tatăl său toate cireșele deodată? Fîndcă a voit să-l pedepsească pentru că nu a redicat potcoava.

c) Ce va fi zis țeranul către fiul său, după ce a gătat cireșele? Îi va fi spus, că dacă se pleca să redice potcoava, i-ar fi dat toate cireșele deodată; inșă fiindcă n'a voit să se plece odată după potcoavă, a trebuit să se plece de mai multe ori după cireșe.

Ascultați!

Predarea alineei ultime și *reproducerea*.

Repetarea și reproducerea întregii istorioare.

Aprofundarea religioasă-etică: Cum vă place de Toma? Nu ne place de el, pentru că nu ascultă de tatăl său, când i zice să redice potcoava. Ce fel de copil e Toma? *Neascultătoriu*. Pentru ce n'a ascultat Toma de tatăl său? Pentru că îi era lene. Ce fel de copil mai era el așadară? *Leneș*.

Ce ziceți despre tatăl lui Toma? A fost un om *cuminte*, pentru că a știut prețui chiar și potcoava aflată pe drum... De unde se mai vede, că el a fost om cuminte? Și de acolo, că a știut să pedepsească pe Toma pentru lene.

III. Asociația

a) Cu cine se poate asemăna Toma? Cu omul sărac, care n'a știut să fie cruțătoriu (vezi istorioara „Crucețiu“). Ce i s'a întâmplat omului sărac...? Ce fel de om a fost acela? *Necruțătoriu*. Ce l-a dus pe el la necruțare? *Lenea*. La ce l-a dus pe Toma lenea? La neascultare.

Mai cunoașteți voi oameni leneși? Exemple. Ce fac oamenii aceștia? Nu lucră nimica toată ziua, ci numai trândăvesc. Ce fac apoi, când au trebuință de mâncare, de haine? Se duc să cerșească, să înșele, să fure, să omoare pe alții și să le ia hainele, banii...? La ce-i învață pe aceștia lenea? La lucruri rele.

Vedem, că pe Toma l-a învățat lumea să fie neascultătoriu, pe omul sărac tot lenea l-a învățat să nu fie cruțătoriu, pe alții tot lenea îi învață la alte multe rele: la sărăcie, la foame, la înșelăciune, minciună, furt, omor, la robie... Ce învățăm de aici? *Să ne ferim de lene*. Pentru ce? Pentru că „*Lenea învață la multe rele*“ (Sirach 33, 29).

b) Cu cine putem asemăna pe țeran? Cu omul bogat și cruțătoriu. Întrucât a fost cruțătoriu bogatul și întrucât țeranul?... Oamenilor cruțători le place să lucre, de aceea cum mai zicem despre ei? Că sunt harnici și muncitori. Cunoașteți voi oameni harnici și muncitori? Exemple: Cum le merge aceloră? Bine. Ce copii harnici cunoașteți voi în școală?... Ce li se întâmplă lor? Domnul învățătoriu îi are în drag și-i laudă către toți oamenii. Cum trebuie să fim deci toți? *Să fim farnici și muncitori*.

IV. Sistemizarea

a) *Să ne ferim de lene, căci „Lenca învață la multe rele“.* (Sirah 33, 29).

b) *Să fim harnici și muncitori.*

V. Aplicarea

Ce înțelegeți voi prin vorbele ; „Cel ce nu lucrează să nu mănânce“ (II. Tes. 3, 10). La cine se potrivesc vorbele acestea ? La oamenii aceia, cărora nu le place să lucre ; la copiii, cari nu-și învață lecția. Cum au a se îngelege vorbele : „Leneșule, mergi la furnică și învață“ (Proverbe 6, 6.). „Lenea te face a cădea în adormire, și sufletul leneș va flămânzi“ (Prov. 19, 15). „Cine nu lucrează, cu lipsa ernează și cu ea vărează“ (A. Pan).

(Să se povestească și istorioara 19. „Supa“).

P. Buzera

O carte de învățatură

— O carte folositoare —

Literatura didactică la noi s'a inavuțit cu o carte foarte prețioasă. La noi în general n'am avut nici o carte de specialitate pentru cursul de repetiție al școlii populare elementare. Lipsa unui manual acomodat pentru copiii dela 12—15 ani era într'adevăr foarte mare, mai ales unul care se aibă în vedere trebuțiile de viața ale elevilor, fiitori bărbați. Poporul nostru, în parte absolut covârșitoare, fiind agricultor, avea lipsă de cunoștințe folositoare pentru ca între împrejurările grele, în care trăim și trăește el, să se scie ajuta și să nu sufere atâtea pagube din cauza nesciinței lui. Domnul Vuia, care trăește în mijlocul poporului cu spiritul-ager de prevedere și observație a simțit golul acesta, și a văzut urmările regretabile ale lipsei de cunoștințe speciale și practice în ramurile de economie cu care se ocupă. În conștiința responsabilității, ce-i încumbă chiemarea, precum și pătruns de nobila intențiune de a veni în ajutoriu scumpului nostru popor, a satisfăcut în mod foarte norocos acestei necesități.

„Cartea de învățatură“ scrisă de D-Sa, e nnică în felul său. Valoarea didactică și importanța practică a acestei cărți e foarte mare. O scurtă schițare a cuprinsului va da o idee despre bogăția de cuprins a acestui manual. Se estinde pe 400 pagini și se împarte în 3 părți corespunzătoare celor 3 ani, cât durează cursul de repetiție. Dar nu numai pentru acești trei ani e menită această carte ; ea e menita se servească ca un sfătuitoriu înțelept, de un îndreptariu practic pentru întreaga viață. Materia e bine aleasă, ordinară și sistemată. Economia pământului preste tot află aici o deosebită îngrijire. Fiindcă un econom are însă lipsă și de alte cunoștințe nu numai de cele economice așa s'a dat o îngrijire cuvenită și cunoștințelor mai de lipsă din Geografie, Istorie, Higienă, Stilistică și Fizică.

Pentru anul întâiu sunt luate câteva bucăți de cetire, apoi din *Geografie*: repetiția celor învățate în școala de toate zilele, — mai ales despre patria noastră, — din *Istorie*: unele elemente din anul al cincilea de școală ; din *Higienă*: despre curățenia și îngrijirea corpului nostru și a locuinței,

Deosebit numai pentru fete sunt tractate unele indegetări pentru creșterea alăptarea și nutrirea copiilor sugători. Deosebit iarăș numai pentru copii din *Economie*: despre pământul agricol, cultivarea pământului și a plantelor, prăsirea animalelor, din *Pomărit*: despre speciile mărului, poame cu simbur tare, cu găoace, și cu boabă. Despre oltoire, sarcei nobili, pădureți, ceară de oltoit, felurile de oltoit. *Vieritul*: îngrijirea viei ; deosebit pentru fete : *Legumăritul*, manipularea laptelui, economia casnică. Acest capitol e foarte folositoriu pentru fete.

Anul al II-lea. Câteva bucăți de cetire. *Geografie*: Austria, Europa statele ei. *Istoria*: continuare din istoria patriei noastre, caractere. *Fizică*: mai ales despre negură, nori, ploaie, roauă, brumă. *Higienă*: Elemente de igienă poporală, combaterea descântecelor și farmecelor, cele mai lățite accidente. *Stilistica*: Speciile epistoalei, Chitanța, Recunoștința și Atestatul. Cunoștințe numai pentru copii din *Constituție*: Drepturile și datorițele civile, cartea funduară, ereditatea, testamentul, Comuna, antistia comunală, reprezentanța comunală, domiciliul sau aparițiunea la o comună. Cunoștințe numai pentru copile : Îngrijirea copilului sugătoriu, boalele infectătoare ale corpului. Cunoștințe numai pentru copii : *Cultura plantelor*: Cerealele, Plante, păstăioase, uleioase, cu trunchi subteran, de nutreț, de comerți și industrie. *Cultura vitelor*: legea sanitară pentru animale, prăsirea cailor, morburile cailor, *Pomăritul*: ocularea, altoirea în felurile ei, îngrijirea pomilor etc., cultivarea arborilor economiei. *Vieritul*, Albinăritul și cultura vermilor de mătăsă. Cunoștințe numai pentru copile : *Legumăritul*, aici sunt tractate toate legumele, apoi plantele vindecătoare. Prăsirea galițelor, soiurile lor, al curcelor, a găscelor și al rățelor. Manipularea laptelui. Alimente. Materii vegetale, mineralice. Bături spirituoase. Pregătirea săpunului. Bucătăria, cămara și pivnița. Socoteli în economia casei.

Anul al III-lea. Cunoștințe comune pentru copii și copile. Câteva bucăți de cetire. *Geografie*: continentele și pământul ca întreg, *Istoria*: caractere din istoria patriei din timpul mai apropiat, iar din cea universală, despre Greci, Romani, Alésandru cel mare, Napoleon Bonaparte, Iulius Cesar, etc. *Fizică*: Părțile constitutive ate gunoiului, încălzirea pământului, Vântul, mașina de aburi, electricitatea. *Stilistica*: despre epistole, titlurile în deosebi, asemnată postală, Anunț, Obligațiune Contract. Cunoștințe numai pentru copiii. *Constituție*: Despre orașe municipale. Autoritățile administrative. Guvernul țerii, Judecătoria administrativă, Matriculele de stat. *Economia*, în partea aceasta e tracrată foarte pe larg pământul agricol, cunoștințe mai înalte. Prăsirea

porcilor, a oilor. — Pomăritul. Manipularea vinului Albinăritul. Cunoștințe numai pentru fete: Grădina de legume, Florăritul. Prăsierea galițelor, Economia de casă.

Mult se ridică valoarea acestei cărți și prin cele peste 80 de ilustrațiuni intercalate și text. M'am mărginit numai la înșirarea celor mai de frunte articole ale cărții, căci o înșirare amănunțită a cuprinsului trece peste locul rezervat unei dări de seamă. Mult atrage și esteriorul cărții fiind frumos legată, hârtia fină și tipariul frumos și legibil. Limbajul e lămurit natural și la înțelesul celui mai modest cărturariu.

După cum se poate vedea, această carte corespunde pe deplin mențiunii a în orice privință, și în considerarea alesului și bogatului ei cuprins, prețul de 1.50 cor. e destul de scăzut. Și cel mai serman econom și-o poate cumpăra.

Fiecare învățătoriu își împlinște o frumoasă datorință prin lățirea acestei cărți în popor. Domnii preoți și împlinesc o datorință de părinți sufletesci recomandându-o poporului. Dl autor a muncit mult iar dl editor a adus mari jertfe prin edarea acestei cărți. Fiecare român poate trage folos din această carte, deci nime nu va aduce o jertfă, ci și va împlini o românească datorie prin procurarea ei. — Se dea geniul bun al poporului nostru, ca cartea aceasta se ajungă cât de timpuriu a doaua ediție.

Delaobad.

Scrisori din Munich

III.

12. VI.

Pe vre-un „Dumnezeu — pământesc” — care pe popii „Uniți” („Centrum“....) îi asmuță, îi îndeamnă să fie: „mai catolici decât Papa”, având ei („Lukaci” etc....) meru în gură frasa (azi — ca acum 12 ani —): „întăiu catolic și apoi român” — pe așa un Dumnezeu — eu nu ! țin de bun Românilor!

„Schismatici” sunt Românii, cari și-au părăsit „mama-biserica” lor gr. ortodoxă. Și „vânătorii de suflete” dacă parvin să „convirtească” pe gr. orientali la „papism” — e că: gr. orientali sunt indolenți, nepăsători, chiar ușuratici, pe alocuri.

Mărginească-se gr. orientali la defensivă, dar defensivă într'adevăr! și nu de aceea, care „observă”, că „străinul” i-a intrat în „casă” — (în „turmă”) — abia după ce acela deja i-s'a așezat pe nas și „vede” („ gr. orientali”) că: nu mai are nimic, abia după ce i-s'a luat deja tot.

„Bucovinenii (Românii? —) în internul lor, sunt convinși catolicii” — ? —

De când?!

IV.

17. VI.

Direct antipatică găsește intenția lui Dr. Lucaci de a reedita jurnalul său: „Revista catolică” — adormită de 12 ani.

„Lipsă” mare au Românii de așa ceva? Nu au Catolicii destui „scriitori”, cari să le „lucreze” pe seama „bisericii” lor!? S'a găsit dumniului, Român („conducător”), să o facă!? Și nu au Românii și așa destule „puncte de ceartă și neînțelegeri” încă! De, numai

„propagandă pentru catolicism” le mai trebuia acum!?

Și par'că de dragul a lor 1.200.000 Români „uniți” — au să se lapede de legea lor și cei-lalți 10—11 milioane!?

Ce ambiții „răslețe” 'or mai fi și astea!? Muncă pierdută, D-le Lucaci! bani lăpădați și timp pierdut; cari toate mai bine le-ar întrebuița fie-care pentru a-și — „cultiva” „biserica” de-acas, căre-i-apartine.

Majoritatea mare a Românilor nu vrea să fie nici Ruși dar' nici „Catolici”! ci: vrea să rămână ceea ce e: „dreptcredincioasă greco-orientală română”.

S.

Varietăți

Esamenele la Institutul teologic-pedagogic diecesan se vor ținea septămăna viitoare, din 16—21 Iunie a. c., și anume: Luni, Vineri și Sâmbătă cu studenții de teologie, iar Marți, Mercuri și Joi cu cei de pedagogie. Esamenul la școala de aplicație a institutului pedagogic va fi mâne dimineața.

Custoza. În Caransebeș s'a serbat Mercuri în 11/24 Iunie cu solemnitatea obicinuită amintirea învingerei dela Custoza, întemplată la 24 Iunie 1866. Fiind timpul moros, serviciul divin nu s'a celebrat în curtea căsarmei militare, ci în biserica catedrală de către părintele Stoian, carele a ținut și o vorbire potrivită ocașională. Răspunsurile la serviciul Dumnezeesc le au dat foarte frumos câțiva elevi de teologie și pedagogie trimiși în acest scop de corpul profesoral. La serviciu au fost prezenți numai o parte dintre oficerii staționați în Caransebeș; între aceștia am văzut cu plăcere pe Domnii majori în pens. Pavel Popp și Nicolae Jumanca. După rugăciunile făcute în s. biserică, cari au durat cam 1 oră, soldații s'au reintors în casarme începând cu pregătirea pentru petrecerile de după amezzi, cari se dau în fie-care an la această zi. La 1²1 a fost prânz mare în pavilionul oficerilor, la care au fost invitat și preotul celebrant. După prânz la 3 oare a început petrecerea soldaților, și deși timpul era schimbăcios-ploios, soldații la jocurile lor au fost foarte animați. Multă veselie și ris până târziu, când apoi s'a încheiat a. 37 aniversare dela învingerea dela Custoza.

Loc de Mănăstire. Stimatele doamne Mariți cu sora ei Petria Drăgălina, din Reșița Română, ficele reposatului în Domnul Nicolae Drăgălina amăsurat dorinței tatălui lor, pe lângă stăruințele subsemnatului au donat Diecesei locul cumpărat de tatăl lor anume cu scopul de a se zidi pe acel loc o Mănăstire. Acest loc este în imediata apropiere de Isvorul numit „Valea Godinova”, la care isvor de mulți ani aleargă mulți creștini la serbători din depărtare și apropiere, unii chiar cu litia, ținând acel loc de sfânt. La acest loc de vr'o câțiva ani e rădicată o cruce frumoasă de sus numitul creștin și consoții George Drăgălina și Mitru Oancea din Vășiova, iar împodobirea isvorului este făcută de către domnul jude din Ocna de Fer. Locul donat Diecesei costă după spunerea doamnelor Drăgălina 560 cor. — Macarie Gușcă monah.

O matronă română. În Oravița-română s'a făcut la biserica ort. română din contribuiri particulare

ale parohienilor o templă nouă în atelierul I. Cotirlă și fiul. Pictura și auritura templei în preț de cor. 2200 o face acum pe spesele sale o țărăncă cu stare imbelșugată, văduva *Măria Călin* din Oravița-română. O jertfă creștinească, pentru care Ceriul îi va răsplăți și aici și dincolo de mormânt. — Oravița-română în 10/23 Iunie 1903. *Carol Pavloviciu*, președ. com. par.

Mulțămită publică. Sântia Sa Nicolae Novacoviciu, preot în Gêrboveț, având în vedere scopul sublim al întreținerii în rând bun a locașurilor sfinte de cuvicioasă retragere, a luat însuș inițiativa colectându-ne și trimițându-ne cu poșta suma de 35 cor. 72. fil. Sfinția sa cu cinstita familie a contribuit cu 3 cor. Iar dela mai mulți credincioșii a adunat 32 cor. 72. bani. Pentru acest dar frumos aduc cea mai profundă mulțămăta atât Sântiei Sale ca întreprinzătoriu de colectă, cât și evlavioșilor lui credincioși, cari au contribuit cu dinarul lor. Bunul Dumnezeu să răsplătească și această faptă cu bunurile sale cele vecinice. — Sfânta Mănăstire Călugăra în 12 Iunie 1903. *Macarie Gușcă* monah.

Convocare

„Reuniunea de consum ca societate pe acții în Marga” își va ținea adunarea generală estraordinară Duminică în 12 Iulie a. c. st. n. la 2 oare d. a., la care On. Acționari se invită cu toată stima.

Program:

1. Raportul direcțiunei.
2. Deciderea asupra propunerii direcțiunei de a lichvida societatea.
3. Alegerea lichvidatorilor.
4. Propuneri. *Direcțiunea.*

NB. Deoarece la deciderea lichvidării societății se recere se fie prezenți $\frac{2}{3}$ parte din acționari, aceștia sunt rugați a se presenta în număr cât se poate mai mare sau în persoană sau prin plenipotențiat.

Nr. 319/1903. F. G.

Concurs

Spre scopul conferirii de stipendii din „*Fundațiunea lui Gozdsu*” pe unul școlariu 1903/4 pentru școalele medii, facultăți, universități și școalele de cădeți militari la armata comună și honvezi — se escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notari publici:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin bisericei ortodoxe orientale române, spre care scop se recere estrasul din matricula botezaților, provăzut cu clausula parohului competent, că și de present aparțin la biserica greco-orientală română;

b) că studiază cu succes bun la vre un institut public din patrie, spre care scop au să subștearnă

studentii dela școalele medii atestatul despre anul școlariu 1902/3, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate și respective documentul despre progresul făcut;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru crescerea concurentului, spre care scop e a se produce atestatul diregătoriei politice competente. Atestatul să cuprindă și date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul, trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent.

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa întru timp și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fiecare concurent are să arete în petițiunea sa specialitatea la care, și locul unde voesc a continua studiile, precum și aceea, dacă are și alt stipendiu.

4. Cei ce voesc să studieze în străinătate, au să arăte necesitatea de a face studii în străinătate, ca în cazul dacă li se va vota stipendiul, să se poată îndată exopera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școalelor militare de cădeți, se observă, că stipendiile acestea pe lângă documentarea condițiunilor staverite în acest concurs (p. 1. a. c. 2, 3, 6, 8, și 9) numai atunci se vor estrada comandai școalelor militare, dacă concurentul va documenta, că este primit de elev regulat la respectiva școală de cădeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare sunt a se adresa la Representanța fundațiunei lui Gozdsu, Budapest VII, holló utcza 8. sz. până la 5 August st. n. a. c.

7. Totodată se provoacă toții stipendiștii actuali prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutorare pentru depunerea rigoroaselor și câștigarea gradului de doctor, că până la terminul sus indicat, și pe lângă observarea p. 3. din acest concurs, să arăte rezultatul studiilor din anul școlar 1902/3 căci alt cum li-se va sista stipendiul, respective nu vor căpăta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite sau sosite după terminul escriș, nu se vor lua în considerare.

9. În interesul espedării regulate, fie care concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă, unde este a i-se trimise rezoluțiunea Representanței.

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozdsu ținută în Iunie 1903.

1—3 [25]

Comitetul

Concurs

Pe basa ordinațiunei Ven. Consistoriu diecesan din 11 Noemvre 1902 Nr. 2068 B. se escrie concurs pentru întregirea postului de preot la parohia de clasa III din **Solcița**, protopresbiteratul Vêrșetului cu termen de 30 de zile.

Dotățiunea :

1. Una sesiune parohială constatătoare din 32 jugere de pământ.

2. Cortel liber în casa parohială și anume 3 chilii, 2 pivniți, grajd, șură, șopron și cămară de bucate.

3. Stola și adegă de la cununie 4 cor., dela înmormântarea oamenilor mari 4 cor., iară la prunci 2 cor. 40 fil.

Doritorii de a ocupa acest post sunt poftiți a-și trimite Recursele instruate conform Statutului organic și regulamentului pentru parohii, adresate comitetului parohial, Prea On. Oficiu protopresbiteral al Vârșetului în Buziaș.

Dela recurenți se cere să se presinte în vr'o Duminecă ori serbătoare în s. Biserică pentru a-și arăta dexteritatea în cântare și oratorie dară nici decum în ziua de alegere.

Solcița, din ședința comitetului parohial ținută la 4 Mai 1903. 3—3 (28)

Mihaiu Țeranu

preș. com. par.

Filimon Popoviciu

not. com. par.

În conțelegere cu mine: *Ioan Pepa* administratorul protopresbiteral.

Licitățiune minuendă

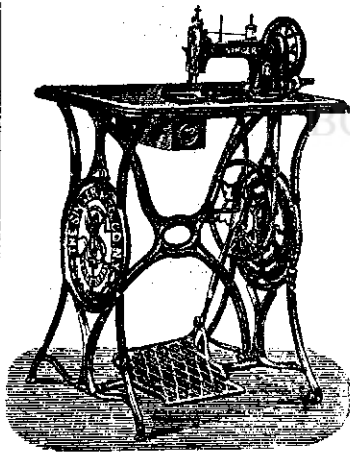
Pe baza incuviințării Venerabilului Consistoriu diecesan ddo 6 Maiu 1903 Nr. 1266 E. prin aceasta se escrie licitațiune minuendă pentru repararea cvar-tirului preoțesc și încunjurarea bisericii cu zid din comuna **Zervești** protopresbiteratul Caransebeșului, cu prețul de esclamare de 745 cor. 29 fil.

Licitățiunea se va ținea în 6/19 Iulie 1903 după amezai la 2 oare în casa comunală din loc.

Reflectanții vor avea să depună nainte de licitațiune vadiul de 10% în bani gata sau hârtii de valoare. Specificațiunea de spese și măsuri precum și planul se pot vedea la presidiul comitetului parohial în ori ce zi. 2—3 [30]

Zervești, în 1 Iunie 1903 st. v.

Comitetul parohial.

Grand Prix. Paris 1900.

Mașine de cusut Singer originale pentru usul familiei și industriei.

1. Mașinele de cusut Singer sunt de model în construcție și confecționare.
2. Mașinele de cusut Singer sunt indispensabile la casă și la industrii.
3. Mașinele de cusut Singer sunt cele mai răspândite fabricate în folosință.
4. Mașinele de cusut Singer sunt neîntrecute în prestațiuni și durată.
5. Mașinele de cusut Singer sunt escelente pentru broderia cea mai modernă.

Curs gratuit în brodat, în toate lucrurile de casă și în brodatul artistic.

~~~~~ **Deposit** în mătăsuri de brodat, asortiment mare în toate colorile. ~~~~~

Motori electrici pentru singuratice mașine în usul casei.

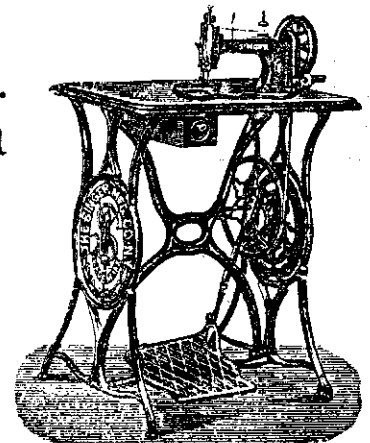
Singer Co.

mașini de cusut soc. p.
a. — Timișoara, Strada
Hunyadi Nr. 10.

(Mai înainte: G. Neidlinger). 2—2 [29]

Curs gratuit de brodat de present în CARANSEBEȘ
Otelul Lichtneckert, întrarea din stradă.

Inceputul cursului la 10/23 Iunie a. c.

Grand Prix. Paris 1900.